http://www.rusynacademy.sk

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛТУРНО–СПОЛОЧЕНЬСКЫЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XIX
ч. 9 – 12
19. марца 2009
ціна 0,20 €

• Погляд на дакотрых участників 2. научного семінаря карпаторусиністікы 19. 3. 2009 на Пряшівскій університі. За челный стіл засіли: (справа) ПгДр. М. Мальцовска, ПгДр. С. Конєчні, к. н. і ПгДр. А. Плїшкова, ПгД. *Фоткы: А. З.*

Єм Русином ці Словаком?

Ай кідь беру од штату лем таку істу пензію, як многы з нас, не сановала єм тото бідне евро і передплатила єм собі на рік 2009 вшыткы нашы русиньскы выданя, незалежно од того, хто їх выдає, бо хочу знати, што ся міджі нами Русинами на Словеньску і у світї дїє і як ся стараме міджі собов в тім тяжкім світї жыти, розуміти собі і сполупрацовати міджі собов.

При читаню многых статей мі сердце стискать якась велика безрадность, безнадїй і біль за нас Русинів при здобываню і доказованю того, же сьме меншына людей, котра має мати своє достойне місце нелем на Словеньску, але у цілім світї.

Чом то Русины, якых характерізує щіре сердце, прекрасна культура і традіції, мусять неперестанно боёвати і вшыткыма можныма способами доказовати через медії, же суть **народом, котрый має свою богату історію і значіть має мати достойне місце міджі другыма народами на тій нашій прекрасній Земли?**

Лемже як роздумую, так роздмую, пришла єм на і єдну неприємну одповідь, а тов **є все іщі недостаток глубокого національного пересвідчіня многых Русинів о тім, же єм Русин, Русинка.** Головно у людей, котры суть у челных функціях русиньскых орґанізацій, од найнизшых до найвысшых.

СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ 2011

Ниякыма словами, ниякыма арґументами, ани тыма найкрасшыма і найпривабливішыма русиньскыма акціями не пересвідчіме, наприклад, такого твердого русиньского „Українця“ якым є **Павло Боґдан, Іван Лаба** і їм подобны, котры твердять, же **Союз русинів-українців на Словеньску** застрішує обидві народности – Русинів і Українців, покы мы ся за свою русиньску ідентічность будеме в кутику сердця ганьбити або бояти, і в урядных документах собі будеме писати народность словеньску з тым, же нас хтось колись „побаламутив“ і здерорьєнтовав... **Жаль, могла бы єм вказати пальцём на такых русиньскых функціонарів, котры твердять, наприклад, же нашто ся нам учіти русиньскый язык, кідь го знаме, бо сьме ся з ним народили...**

Мій погляд є такый, же **кідь хтось колись когось „побаламутив“ у 50-х роках минулого стороча, вже міг в р. 2001, а так само буде мочі в р. 2011 скінчіти своє блудженя і написати собі свою праву народность.** А кідь так не чує у своїм сердцю і не хоче то зробити, потім не має право быти русиньскым фунціонарём. Тадь, як такый національно несформованый чоловік може пересвідчіти нашого „поблудженого“ Русина о тім, же має свою велику ціну і своє місце на земли, де жыє!? Бо то потім вшытко вызерать лем як комедія і збыточне вышмарёваня пінязей.

Честну, чісту, статечну, щіру, жертвенну русиньску роботу і культуру докаже міджі нашыма людми робити і зробити лем честный, щірый, жертвенный і на свій род гордый Русин.

Задумайме ся вшыткы над собов, над своёй честностёв, покы будеме хотїти высловити слова А. Духновіча: **„Я Русин был, єсьм і буду....“** Є то правдиве з нашого боку, або кламлеме своїх людей? Тримлю пальцї вшыткым нам, абы сьме конечно досягли своє русиньске у вшыткых сферах нашого жывота!

Марія ҐІРОВА, Снина

Комплексный план акцій перед списованём жытельства

(Документ Русиньской оброды на Словеньску быв предложеный єй председом і членом СРР Владиміром Противняком на засїданю Світовой рады Русинів у Пряшові 13. фебруара 2009.)

Рік 2011 ся стане про нас Русинів вызначный і тым, же в Словеньскій републіці буде списованя жытельства. **Міджі роками 1991 – 2001, кідь на Словеньску были першы пореволучны списованя людей, кількость Русинів наросла із 17 197 на 24 201 жытелїв. Є то збівшіня о 40,7%** і тота кількость значіть, же Русины на Словеньску творять 0,8% із вшыткых жытелїв. *(Позн.: В р. 1991 в листах списованя іщі не была уведжена самостатна колонка з русиньсков народностёв, але люде подля інштрукцій комысарів списованя собі могли русиньску народность самы написати до вольной колонкы під вшыткыма уведжеными народностями. Жаль, не вшыткы комысарі людём высвітлили, же так можуть зробити.)*

В Пряшівскім краю русиньска меншына творить не 2,1%, але 2,7% жытельства, што є 21 150 людей. Але мы знаме, же в СР, окреме в Пряшівскім краю, жыє омного веце Русинів. Нажаль, не вшыткы собі свою русиньску ідентічность усвідомлюєме і не даєме то наяво при списованю жытельства. **З неофіціалных жрідел знаме, же Русинів на Словеньску може быти коло 120 000 або і веце!** А зато, жебы сьме ся досправды приближыли к тому предпокладаному чіслу і жебы нас Русинів было штонайвеце і в офіціалных штатістічных документах, ***Русиньска оброда на Словеньску*** (РОС) створила ***Комплексный план акцій і кроків РОС на рокы 2009 – 2011 перед списованём жытельства***. Подля выпрацованых пропозіцій вєдно з місцныма орґанізаціями РОС (МО РОС) поступно і розлічныма формами роботы хочеме ословити вшыткых Русинів Словеньска, жебы не забывали на свій род, своє коріня і культурне богатство нашых предків, і жебы сьме **русиньску народность** і **материньскый русиньскый язык** вєдно маніфестовали при наступнім списованю людей в р. 2011. Нашым кредом є: **Быти Русином не є ганьба, то є честь!**

Пропозіції:

1. Кажда МО РОС выпрацує властный план подля своїх представ, котрый буде заміряный на даный реґіон. Выходиме з того, же кажда МО РОС найлїпше знать, у чім є в тім реґіоні сила, або наопак, што там треба вылїпшыти ці приспособити даній шпеціфічній сітуації. Подля такого плану, вытвореного на реґіоналнім прінціпі, буде кажда МО РОС поступно орґанізовати свої активности, при котрых буде мати на памяти тот важный акт, котрым є списованя жытельства.

2. Тїсно сполупрацовати із старостами сел і пріматорами міст. До комісій на списованя жытельства рекомедовати активных членів РОС і іншых русиньскых орґанізацій. Приправити і наіншталовати пропаґачны таблы на видных місцях і брати участь в орґанізованых акціях.

3. Ословити священиків на селах, председу *Общества св. Йоана Крестителя* (о. Ярослав Поповець), шефредактора часопису *Артос* (о. Мілан Ясик) і іншых представителїв русиньскых орґанізацій і з нима координовати роботу так, жебы вєдно і з єднотныма замірами сьме выкрочіли за планованым цілём, який поведе к успіху Русинів при списованю жытельства. В рамках того взаємно ся подїляти на забезпечованю пропаґачных матеріалів (плаґатів, летаків, одзнаків, календарів і т. п.).

(Продовжіня на 2. стор.)

Сучасность і перспектівы Русинів очами історіка

Інштітут русиньского языка і культуры Пряшівскої університы в Пряшові **19. марца 2009** зорґанізовав **другый научный семінарь карпаторусиністікы**. На нїм выступив історік Сполочеьсконаучного інштітуту Словеньскої академії наук в Кошіцях **ПгДр. Станїслав Конєчні, к. н.** з темов ***Русины на Словеньску в 20. сторочу***.

Станїслав Конечні ся выскумом історії народностных меншын Русинів і Українців занимать уж довгы рокы. На тоту тему опублікував много статей в домашнїх і заграничных часописах, рїшыв дакілько выкумных проєктів. Як сполуавтор написав 8 моноґрафій і веце як 100 штудій і одборных статей. Як независлый історік – Словак – думаме, же є найкомпетентнїшым ученым, який може незаінтересовано высловлёвати погляды на русиньскый народностный і языковый вопрос.

Другый научный семінарь карпаторусиністікы сьме схосновали на то, жебы сьме С. Конєчному поставили пару вопросів. Інтересовало нас – як ся він позерав і як оцінёвав у своїх публікаціях передреволучный жывот народностной меншыны, котру в тім часї звали *українськов*, бо наісто мав приступ як історік к розлічным архівным матеріалам, котры му помогли створити собі обєктівный погляд на дану проблематіку.

СЕМІНАРЬ КАРПАТОРУСИНІСТІКЫ

• Пане докторе, в єднім із своїх рефератів, присвяченім Николаёви Бескидови, сьте конштатовали, же історіци суть „лем“ якымась коментаторами розлічных історічных подій, то значіть, не мають вызначный вплив на формованя історії. Дозволю сі але повісти, же якраз історіци суть тыма вызначныма людми, котры охабляють історічны слїды про наступны ґенерації, бо неправилно або неправдиво інтерпретованы історічны події можуть мати і неблагы наслїдкы до будучности. Ясно, же каждый народ мав, а очівісно мать і днесь, тенденцію прикрашлёвати свою властну історію, вказовати ся наступным поколїням в тім найлїпшім світлї, хоць не все конкретный народ в конкретнім періоді діспоновав тыма найлїпшыма „лідрами“, котры бы в данім історічнім моментї были способны зробити за свій народ тоты найлїпшы рішіня. Мій вопрос ся дотыкать недавной історії той народностной меншыны, котра перед новембровов революціов была означована як *українська*. По революції ту але взникли дві вызначны орьєнтації – русиньска і українська. В чім, подля Вас, суть позітіва і недостаткы обидвох орьєнтацій в сучасности? Мала в тім історічнім моментї народностна меншына, жыюча на северовыходї Словеньска, лідрів, котры правилно зареаґовали на дану сітуацію? Як сьте вы особно інтерпретовали народностный жывот Русинів (тогды Українців) перед новембром 1989?

– Як в минулости, так і днесь в розлічных історічных моментах Русины, подобно як і другы народы, ці уж бівшы або меншы, мусили рішати свої проблемы під тиском розлічных околностей. Подобно як і другы народы, Русины мали своїх способнїшых або менше способных лідрів. Хотїло бы ся розаналізовати такы моменты з розлічных аспектів, но кідь бы єм мав одповісти просто, „Ахіловов пятов“ Русинів як в минулости, так і днесь є выразна економічна одсталость реґіону і з тым звязана їх міґрація за лїпшым жывотом із своёй матерьской теріторії. Тот неприязный фактор нїґда не дозволив наповно сконцентровати силы народа на свій властный розвиток – політічный, соціалный, культурный. Приближу холем не так давну минулость – по р. 1945, коли много Русинів в рамках розлічных наборовых акцій оптовало на Україну, де „інвестовали“ свої силы і ум на розвиток чуджой державы. І хоць, правда, не вшыткы поважують Україну за чуджу державу, бо властно прихыленці етноніму „Русин-Українець“ мають амбіцію і днесь орьєнтовати свій культурно-народностный розвой якраз на Україну. Не є то планый погляд, бо є позітівне мати „за собов“ велику державу, котра буде підпоровати своїх родаків за границями, так як, наприклад мадярську меншыну підпорує Мадярьско. Но в припаді Русинів є сітуація кус інакша, бо Україна николи не была їх матерьсков державов. Векшына з них ся не стотожнила з українськов ідентітов і культуров.

(Продовжіня на 2. стор.)

ПОЗВАНЯ

Інштітут русиньского языка і культуры Пряшівскої універзіты в Пряшові

Вас позывать на **третїй научный семінарь карпаторусиністікы**, якый буде **8. апріля 2009 о 15. годині** в засідалнї Ректорату ПУ, Нам. леґіонаріїв 3, 1. шток, ч. дв. 21.

З лекціов на тему ***Культурна і народностна політіка Прагы на Підкарпатьскій Руси в 20-х роках 20. стороча*** выступить історік-славіста і соціолоґ з Прагы – **Кіріл Шевченко**.
В проґрамі семінаря буде і презентація найновшых выдань з карпаторусиністікы.

Хочете сі купити оріґіналну русиньску заставу?

Світовый конґрес Русинів (СКР) **выдав лімітовану серію 100 фалатків заставы, єднотной про вшыткых Русинів світа.** Сучасно є то застава СКР, зато в спіднїм лївім розї є єй назва (значка оріґіналности) в золотій фарбі. Застава є выроблена з якостного негужвавого і неперемокавого матеріалу а єй подоба выходить з приятой пропозіції на 9. Світовім конґресї Русинів у Румуньску в р. 2007.

Послїднї заставы мож обїднати і купити на адресї: **Svetový kongres Rusínov, Duchnovičovo nám. 1, 080 01 Prešov, Slovenská republika (Slovakia)** за ціну **75 $** або **60 €.**

Выужыйте тоту можность купити сі заставу з лімітованой серії!

Комплексный план акцій перед списованём жытельства

(Закінчіня із 1. стор.)

4. До кінця каждого року – 2009, 2010, 2011 треба выдати календарь і плаґаты із тематіков активностей РОС і далшых русиньскых орґанізацій. Представити наше дїятельство і роботу славных Русинів словом і фотоґрафіями, припоминаючі списованя жытельства а тым і нашу народну приналежность.

5. Выготовити і іншый пропаґачный матеріал (напр. трічка, заставкы, ербы, малы каледарикы і т. п.) окреме про каждый окрес і МО РОС. Такый матеріал ся буде роздавати на масовых акціях. На ёго забезпечіня і на комплексну пропаґацію треба глядати спонзорів.

6. Доповнити список сел, де жыють Русины, і передати го вшыткым русиньскым орґанізаціям. Контактовати ся із старостами і в такых селах, де жыє мала кількость Русинів, орґанізовати в них культурны проґрамы.

7. Приготовити короткы проґрамы розлічных жанрів (малы сценічны формы) і выступати з нима на різных акціях по селах і містах. В рамках першого русиньского аматерьского театру КВІТ орґанізовати выступлїня там, де не мають властный колектів.

8. Каждa акція буде своїм обсягом присвячена списованю людей в р. 2011. Притім вжывати вшыткы доступны формы, як відеотехніку, документарны філмы або дати простор фолклорным і іншым колективам.

9. З Театром А. Духновіча і ПУЛЬС-ом в Пряшові підписати договор о конкретній сполупраці перед каждым їх выступлїнём, предметом котрого бы была коротка ненасилна презентація Русинів як народности, історично-штатістічны факты із списованя людей в минулости і в сучасности.

10. Выдати централный плаґат ку зрахованю жытельста, як і плаґат із стишком А. Духновіча із нотами (Вручаніє), котрый быв Світовым конґресом Русинів схваленый за гімну вшыткых Русинів (Я Русин быв, єсьм і буду..). Таку пропаґацію роздати по сільскых урядах, священикам, школам в русиньскых селах і каждій русиньскій орґанізації.

11. В новинках *InfoРусин* завести од януара 2009 рубріку з назвов „Списованя людей“, або дашто подобне. Дати в них простор чітателям, жебы писали до той рубрікы інформації або статї із свого реґіону. Найлїпшы статї потім оцінити.

12. Ословити успішных русиньскых подникателїв, жебы нам помогли выдати штонайвеце пропаґачных і про каждого Русина ужыточных матеріалів, жебы каждый з них взяв покровительство над єдным пропаґачным матеріалом.

13. Залучіти до плану акцій і пропозіції далшых русиньскых орґанізацій, подавати проєкты нелем на Словеньску, але і в рамках ЕУ, жебы і такым способом забезпечіти фінанцованя пропаґачного дїятельства Русинів перед списованём людей.

14. Сістематічно орґанізовати выязды за нашыма людми із пропаґачныма акціями і матеріалами. Пожадати Світовый конґрес Русинів, жебы фінанчно підпорив пропаґачны акції перед наступным списованём людей.

Комплексный план акцій і кроків РОС на роки 2009 – 2011 перед списованём жытельства на Словеньску быв обговореный і схваленый на засїданю ВВ РОС у Пряшові **17-го децембра 2008 р.**

• На намістю в центрї Кошіць ся зышло много людей на мітінґу кандідаткы на президента І. Радічовой, на котрім, окрем іншых, выступили: (справа) Ф. Віцо а М. Ласіца.
Фоткы: П. Крайняк, мол.

І о Русинів ся інтересують, а то є добрі

В шпеціалній релації телевізії Маркіза ***НА ТЇЛО*** перед президентськыма вольбами єдна з кандідаток на пост президента Словеньской републікы, панї **Зузана Мартінакова** повіла, же свою вебову сторінку мать, окрем языка словеньского і в языку мадярьскім, ромскім і **україньскім.** Кідь ся попозерате на тоту сторінку **www.zuzanamartinakova.sk**, так прийдете на то, же панї кандідатка мать ту свої тексты **не в україньскім, але русиньскім языку!** І кідь часто ходить на навщівы міджі Русинів, перед телевізныма камерами зробила хыбу. Але і на хыбы мать каждый право. Но на єй вебовій сторінцї суть тексты в русиньскім языку, а то є добрі.

Так істо з ініціатівы председы Містной орґанізації Русиньской ноброды в Пряшові **Федора Віца** подарило ся надвязати контакт із далшов президентьсков кандідатков, професорков **Іветов Радічовов.** Федор Віцо дістав можность говорити о Русинах на мітінґу **13. марца 2009 на переповненім намістю в Кошіцях.** Мітінґ модеровав знамый умелець **Мілан Ласіца**, котрый, окрем іншого выставив Ф. Віцови публічне высвідчіня якости. Як ся вказує, Івета Радічова знать много о Русинах через свого небогого мужа Стана Радіча, котрый ся стрічав із представителями русиньского Театру Александра Духновіча в Пряшові (з драматурґом і режісером **Василём Турком** і з герцями ТАД). Може, же І. Радічова наш народ іщі публічно спомяне, а то по перечітаню дакотрых книжок, котры єй подаровав Ф. Віцо.

Третїм потїшінём є, же у звязи зо взником Словеньского штату **19. марца 2009** в релації Словеньской телевізії ***ВЕЧУР НА ТЕМУ*** публічно ся говорило о Підкарпатьскій Руси і Русинах. А то є тыж добрі. Веце як добрі!!! **Мґр. Петро КРАЙНЯК**, Пряшів

БІОҐРАФІЯ
ПгДр. Станїслава Конєчного, к. н.

ПгДр. Станїслав Конєчні, к. н. ся народив **6. децембра 1949 в Левочі** в родинї учителя. По матурї на містній *Середній общоосвітній школї (Strednej všeobecnovzdelávacej škole)* одышов штудовати апробацію історія і філозофія на *Філозофічну факулту в Пряшові Універзіты П. Й. Шафаріка в Кошіцях*. Высокошкольскы штудії скінчів в р. 1973 і здобыв кваліфікацію учителя про школы 2. цікла. По повинній воєньскій службі ся став рядным середнёшкольскым професором історії і обчаньской наукы на *Ґімназії в Левочі*, де учів 10 років.

Од 1. авґуста 1984 на основі конкурзу ся став одборным робітником оддїлїня новшой і найновшой історії *Выходословеньского музея (Východoslovenského múzea)* в Кошіцях. Од 1. марца 1985 тыж по конкурзї наступив до *Сполоченьсконаучного інштітуту САН (Spoločenskovedného ústavu SAV)* в Кошіцях наперед як одборный, а од року 1991 як научный робітник оддїлїня історії. В рамках реалізації задач тогды повинного *Štátneho plánu základného výskumu* ся занимав у першім рядї выскумом історії україньской меншыны на Словеньску і брав участь на рішіню уставной задачі в области розвоя і ставу трансграничных одношінь міджі тогдышнїм Выходословеньскым краём і Закарпатьсков областёв Україньской совєтьской соціалістічной републікы.

В р. 1985 успішно здав ріґорозный екзамен на катедрї історії *Філозофічной факулты УПЙШ* в Пряшові і здобыв тітул доктора філозофії. В р. 1991 по екзаменах тзв. ашпірантьского мініма обгаїв на *Філозофічній факултї Універзіты Коменьского* в Братїславі кандідатску дізертачну роботу під назвов ***Postavenie a vývoj ukrajinskej národnosti na Slovensku v rokoch 1948 – 1960*** і здобыв научный тітул кандідата історічных наук. В штудії з року 1989 під назвов ***К vývoju ukrajinskej otázky v období výstavby socializmu*** як єден з першых історіків отворено конштатовав, же проблем народной ідентічности людей северовыходного Словеньска не є вырішеный.

Од року 1990 Станїслав Конєчні ся наповно занимав штудіом історії Русинів і Українців на Словеньску і в середній Европі 20. стороча. Став ся сполуавтором восьмох моноґрафій і веце як 100 штудій і одборных статей, двох каталоґів, сценаря выставкы і реалізатором многых лекцій і научных презентацій на Словеньску і за ёго границями з области історії Русинів, історії іншых етнічных меншын і подобных тем. Вів рішіня трёх научных і одборных проєктів, быв орґанізатором або єдным з орґанізаторів дакількох научных акцій міджінародного характеру.

В рамках педаґоґічной роботы, окрем десятырічной учітельской практікы, уж четвертый рік учіть ***методолоґію історічной наукы*** про третїй ступінь высокошкольского штудія, конкретно докторандів *Факулты гуманітных наук Універзіты Матєя Бела* в Баньскій Бістріці. На *Філозофічній факултї УПЙШ* Пряшові єден семестер вів выберовый семінарь ***Історія етнічных меншын***, на *Пряшівскій універзітї* в Пряшові два семестры учів ***Історію карпатьскых Русинів*** і ***Курз словеньской історії*** на *Філолоґічній факултї Славяньской універзіты* в Кієві і на *Ужгородьскій штатній універзітї* в Ужгородї.

Окрем педаґоґічной роботы, С. Конєчні ся занимать архівным выскумом за границями СР, штудовав в архівах в Празї, Кієві, Ужгородї і Пржемышлї.

С. Конєчні є членом *Словеньской історічной сполочности*, *Асоціації україністів Словеньска*, *Світовой академії русиньской культуры*. В сучасности є председом *Ученой рады Сполоченьсконаучного інштітуту САН* в Кошіцях, членом *Сейму САН* в Братїславі і членом *Научно-одборной рады Словеньского народного музея – Музея русиньской культуры* в Пряшові.

Сучасность і перспектівы Русинів очами історіка

(Закінчіня із 1. стор.)

Тоты тенденції были слїдны і у 80-тых роках минулого стороча, кідь політічна сітуація ся стала слободнїша. Также в моментї по новембрі 1989 мали Русины, видить ся, добрых лідрів, котры понукли нову алтернатіву, як была перед новембром 1989.

А што ся тыкать першой части вашого вопросу – як єм інтерпретовав передреволучный розвиток, одповім так: Менї як історікови было ясне, же кідь ся в 50-ых роках нараз обявило в штатістічных документах множество Українців, котры ту перед тым не были (аж на пару еміґрантів з Галичі), в чім є проблем. Знав єм і прічіны. Єднов з них была і тота, же на Україну по войнї оптовало много жытелїв з приграничных областей Выходного Словеньска, главно Русинів. Там їх по приходї записали за Українців, жебы ся не могли вернути назад домів. Зато было треба переменовати і другых Русинів на Українців, жебы ся не стало, же часть родины, котра оптовала на Україну, суть Українцями, а тоты, што зістали на Словеньску, суть Русинами. Но поступно ся кількость Українців на Словеньску в штатістіках зменшовала, бо Русины ся зачали писати Словаками. Самособов, мы то як історіци реґістровали, но коментовали сьме то так, же є ту легковажность а люде ся не хотять голосити к своїй народности, респ. же єй не хотять прияти за свою. Думало ся тогды, самособов, на україньску народность, бо русиньска в штатістічных документах не была.

А што ся тыкать лідрів, або челных представителїв того періоду – дакотры ся з даным ставом стоторжнили а преферують го і доднесь, дакотры робили так, як ся в тім часї дало, хоць внуторно з даным ставом не были стоторжнены.

У 80-тых роках минулого стороча єм ся занимав культурно-народностным жывотом україньской народностной меншыны і у своїх роботах єм часто конштатовав формалізм, котрый ту быв евідентный. Было ясне, же фолклорны активіты, котры были русиньскому етніку близкы, были облюбены і популарны, но шырїня умелой, то значіть не народной культуры, на базї україньской культуры не было тому жытельству близке, зато ся з таков культуров не стоторжнёвало і властно ся такым способом однароднёвало. Конштатовали то і дакотры представителї тогдышнёго КСУТ-у – Іван Мациньскый і другы, также што ся тыкать перспектівы, то орьєнтація на Україну, видить ся мі, не має з боку домашнїх Русинів масову підпору ани днесь. Новый русиньскый рух, репрезентуючій Русинів як самостатну народностну меншыну, мав од зачатку омного высшу підпору (подля списованя жытельства в роцї 2001), позітівным быв і факт зъєдночіня Русинів і мімо теріторії Словеньска на базї Світового конґресу Русинів. Жаль, днесь ся мі видить, же як кібы і ту настала стаґнація. Также ту бы мали сучасны русиньскы лідры порозмовати – як дале.

• На жаль, і днесь то вызерать так, же многы пореволучны русиньскы орґанізації свою роботу концентрують на фолклорны активіты, хоць в послїднїм часї їх предці лем кус зредуковали, арґументуючі фактом, же о інакшы сорты активіт не є інтерес. Так як і в минулости, на Русинів тискать неблага соціална сітуація. Може частїше як передтым прихыляють ся к Богу через свою церьков і священиків. Ці якраз церьков бы в тім одношіню не могла быти зъєдночуючім і возроджуючім фактором Русинів?

*– Не єм о тім пересвідченый. Русинам треба підхопити молоду ґенерацію, а покы знам, молодеж ани в минулости, ани днесь якось масово не ходить до церькви. Зато надїй бы єм видїв може в мімоконфесійных активітах поєдных священиків, бо священиці мали в народностнім процесї в минулости великый вплив. Можуть го мати і днесь, але треба ся їм, подля мене, заміряти на роботу з молодежов формов лїтнїх таборів, діскутованём із середнёшкольсков і высокошкольсков молодежов на темы, котры їх інтересують – а такых є много, залежить лем од конкретных священиків, до якой міры до тых тем закомпонують і вопросы народной ідентіты, єй потребности або непотребности про днешнёго молодого чоловіка. А самособов, **зміцнёваня народной приналежности** в школах – бодай лем на годинах набоженьской выховы і поступне **мотівованя родічів і дїтей к навчаню материньского языка і культуры свого народа.** Но ту є великый простор і про учітелїв в школах, мотівовати дїтей к спознаваню нелем чуджой, але главно властной культуры.*

• Скоро при каждій акції, а так то было і на днешнїм семінарю, зарезоновала і тема Русинів на Підкарпатю – в Закарпатьскій области України – і їх жадости здобыти автономію. Як ся Вы як історік позерате на тот вопрос?

– Менї є ясне, же мотівацiов підкарпатьских Русинів мати автономію суть главно економічны прічіны на Закарпатю. На Україні є днесь дость хаотічна сітуація, котра сперать просперіті і розвитку. З другого боку, Русины на Підкарпатю сі усвідомлюють свою выгодну стратеґічну позіцію, наприклад і про обходны активіты з ЕУ, але мають на своїй теріторії і природне богатство, родючу землю, котру бы могли хосенно выужыти на свою просперіту. На другім боцї, Україна сі усвідомлює, же припоїня Підкарпатя к Україні по роцї 1945 не было зреалізоване, просто повіджено, „з церьковным порядком“. Зато у звязи з тым вопросом ся побоює, і хоць думам сі, же в днешній сітуації суть тоты побоёваня уж беспредметны. Бывшого Чеськословеньска, котрого частёв была в минулости і Підкарпатьска Русь, уж нїт, суть ту два самостатны штаты – Чеська і Словеньска републіка, также якесь уважованя о ставі сперед першой Чеськословеньской републікы суть беспредметны. А тото сі усвідомлюють і сучасны лідры русиньского руху (хоць на Підкарпатю суть і інакшы погляды і тенденції), што є про Русинів позітівным фактом.

Бісїдовала: **Кветослава КОПОРОВА,**
Інштітут русиньского языка і культуры Пряшівскої універзіты

• На семінарі о отцях духовных Ф. Данцакови і Е. Кубекови в Музею русиньской культуры у Пряшові 26. 2. 2009 ся зышло много інтересуючіх ся. Самособов, главнов особов быв о. Ф. Данцак (на фотці першый і пятый зліва), але і Г. Бескид. М. Ксеняк і М. Мальцовска.

Одкрывать припадане порохом

Русиньске культурно-освітне общество А. Духновіча, Словеньска асоціація русиньскых орґанізацій а Музей русиньской культуры в Пряшові і Реґіоналный клуб Русиньской оброды в Бардеєві **26. февруара 2009 р. в просторах Музею русиньской культуры в Пряшові** зорґанізовали научный семінарь під назвов ***Одказ жывота і творчости Еміла Кубека, священика, поета, першого русиньского романописця про сучасность***, який быв присвяченый 70. народенинам **ПаедДр. о. Франтїшка Данцака**, того часу віцеканцеларя Пряшівскої ґрекокатолицькой метрополії.

О. Франтїшек Данцак – знамый русиньскій громаді главно тым, же одкрыв про ню забытого русиньского писателя **Еміла Кубека (1857 – 1940)**, який жыв і творив у Снакові, Бардеєвского окресу, скады в р. 1904 одышов до Америкы, де вмер і быв похованый. Він перевыдав на властны кошты ёго поезію, повіданя, пєсы, є сполуавтором з І. Бандурічом сценаря к ДВД о Емілови Кубекови, а тыж сполузоставителём з М. Мальцовсков книжкы осучасненых повідань Е. Кубека *Єдна стріча*.

Семінарь отворила і вела **ПгДр. Марія Мальцовска**, асітентка Інштуту русиньского языка і культуры Пряшівскої університы, яка привітала юбіланта **о. Франтїшка Данцака**, председу Русиньского культурно-освітного общества А. Духновіча **Гавриїла Бескида**, председу Сполку русиньскых писателїв Словеньска **Миколая Ксеняка** і вшыткых участників, якых ся в МРК зышло файно.

По одзвучаню рефератів – М. Мальцовска: ***Вплив духовно-літературной творчости Е. Кубека на особность Ф. Данцака,*** Г. Бескид: ***Оцінка жывота і творчости кубеколоґа Ф. Данцака,*** приговору Миколая Ксеняка (публікуєме ниже) од Сполку русиньскых писателїв Словеньска і директоркы МРК О. Ґлосіковой, яка про робочі повинности не могла быти на семінарі, ся роскрутила жыва бісїда з юбілантом. Вопросы ся дотуляли ёго жывота і творчости, але і реліґійных тем звязаных з дотримованём старославяньского і русиньского обрядового языка в нашых церьквах. По ґратуляціях і по промітнутю філму о Е. Кубекови юбілант вшыткых притомных, міджі котрыма была і ёго родина з Андріёвой, брат Павел, позвав на малу гостину, де бісїда в милім і приятельскім дусї продовжовала.

Споминаный семінарь быв єднов з активіт, якы робить **Русиньске культурно-освітне общество А. Духновіча в Пряшові.** В резерві суть приготованы далшы, а то нелем в Пряшові, але і в Снинї, де дїє ёго філіалка на челї з Маріёв Ґіровов.

-ММ- , фоткы А. З.

Вдяка главно за захованя і выдаваня творчости о. Е. Кубека і о нім самім

(Выступ на семінарі председы Сполку русиньскых писателїв Словеньска **Миколая Ксеняка** присвченім 70. народенинам **Франтїшка Данцака** 26. февруара 2009 у МРК в Пряшові.)

Почливый председо Русиньского культурно-освітного общества А. Духновіча Гавриїл Бескид, почливый отець духовный Франтїшек Данцак, почлива громадо! Довольте, отче духовный, ку вашому вызнамному юбілею пожелати вам од Сполку русиньскых писателїв Словакії (СРПС) і од директоркы Музею русиньской культуры (МРК) Др. Ольґы Ґлосіковой, др. н, як і од мене самого, певне здоровя, велё оптімізму і творчіх успіхів.

Мы Русины належыме к народам з богатов історіов. Не мусиме ся ганьбити за нашых предків ани за сучасників. Няй доказом того буде і МРК, і хоць в нїм іщі здалека не є вшытко, што є заплановане і што собі заслужить, жебы ту было. То лем доказує, же в нічім сьме не одставали, а кідь, та лем в голоснім і неперервнім признаваню ся к своїй народности. Бо нашу віру, духовну і матеріалну культуру нам многы-премногы завидять. А може і то была прічіна, чом многы о нашій культурі, літературі, реліґії не хотїли знати, не хотїли єй узнавати.., а были і снагы цалком єй неґовати і зліквідовати. Так было і на Словакії по другій світовій войнї. Є то смутный факт, бо были ту офіціалны крокы культуру, школы, реліґію Русинів зліквідовати, як і носителїв русиньской культуры, віросповіданя, отцїв духовных. Така ліквідачна сітуація была аж до добы Александра Дубчека, і фактічно аж до „ніжной" революції.

Заставив єм ся при нашій добі темна, бо тогды русинство зосмішнёвали, неузнавали і „научно" поперали, но **наперек вшыткому понижованю жыла в Русинах культура дїдів-прадїдів, нашых попередників, коловала в кровли почливость ку свому, ласка к материньскому языку,** взаємна підпора, віра, дотримовали ся з поколїня на поколїня звыкы, обряды, співы...

Вам, отче духовный, наш юбіланте, належить сердечне подякованя за гляданя, одкрываня і приближованя споминаной нашой славной історії, сприступнёваня дїятельства нашых будителїв і їх продовжователїв. Маю на думці вашы роботы о благореченім єпіскопови **Василёви Гопкови** і **Емілови Кубекови**. Своїма публікаціями, выступами на бісїдах, семінарях сьте нам припомянули, же нашы попередници то не мали легке, але ся не здавали. Не здавали ся... Тото бы мало быти про нас поучне. **Своёй роботов, сьте доказали, же кідь колись было тяжко а были і перзекуції – то наше „Я" нихто не доказав з нас выкорінити,** нихто не доказав нам нашу славну минулость зо сердець выторгнути і намісто нашой минулости засадити ці налляти якусь іншу, чуджу. Такы або подобны ліквідаторы – найдуть ся і днесь, ай міджі духовнов інтеліґенціов. Сучасны ліквідаторы забыли, же ніч ся не зродить там, де нїт глубокого корїня, де не суть міцны силы духа, віры, де не суть стары-престары традіції. Вашы роботы нам тоту правду зась припомянули.

Вы своїма роботами о минулости, як археолоґ, одкрывате невидиме, занесене, припадане порохом... А мы таке дїятельство барз потребуєме, бо не вшыткы нашы люде знають свою історію, славну минулость. Тыкать ся то і высокошкольскы школованых людей. А де абсентує тот феномен, там, як правило, абсентує і народна гордость. І за тото одкрываня нашой проґресівной історії – дякуєме.

При тій нагоді належить похвала і тым, котры майстерно осучаснили добовый язык Еміла Кубека, бо осучасненый язык є свіжый, жывый, актуалный. Є то заслуга Др. Марії Мальцовской і Доц. Др. Юрія Панька, к. н.

Ваше дїятельство, отче духовный, свідчіть о тім, же доцінюєте навязованя вывоя сполочности в історії. Своёй книжков о поетови, моїм краянови Василёви Кочембови, сьте доказали, же ініціативно штудуєте і сучасность і собі усвідомлюєте, як є міцно і закономірно перевязане наше минуле із сучасностёв, же істо без певной минулости є наша сучасность росколысана, розгойдана. Доказали сьте, же ся в тім дїлї вызнате.

Вашы книжкы належать к літературї факту. В них, як в зеркалї, видиме факты з жывота нашых людей: їх роботоспособность, нашы ремесла, школы, обряды, біду і віру.., то, што є тіпічне про вшыткых Русинів ці уж жыють в Чехії, Польщі, Мадярії, Румунії, на Україні, в Америці і в іншых штатах. Зато ґеоґрафічный читательскый простор доброй русиньской книжкы є великый. Треба вірити, же вашы книжкы в тых просторах найдуть своїх читателїв. Ай ваш філм їх силу підкреслює.

Почливый отче духовный!

Довольте мі од СРПС, од панї директоркы МРК і од мене подякувати вам за неперестанну роботу на збогачованю русиньской літературы, культуры, реліґії. Притім вас хочеме попросити, жебы сьте нашли і повіли там, де треба, слово обгаёбы за наш старославяньскый і русиньскый богослужебный язык і за тых отцїв духовных, котры го дотримують або хотять дотримовати. Довольте пожелати вам певне здоровя, вірных приятелїв, велё оптімізму, і жебы сьте надале ходили міджі нас воодушевляти себе і нас. На многая і благая лїта!

• В тых днях активісты Руського клубу – 1923 і МО Русиньской оброды в Пряшові: (зліва). Г. Бескид, Д. Крішко, П. Крайняк, мол. і Ф. Віцо зняли таблу Сполку русиньскых писателїв Словеньска з будовы Руського дому в Пряшові зо сугласом председы СРПС, бо уж давно там не є ёго центер, але в Музею русиньской культуры, де буде табла вывішена.

Фотка: А. З.

До Камюнкы завітали взацны гостї

15. февруара 2009 р. староста села Камюнка, окр. Стара Любовня**, Інж. Миколай Мытник** і членове Місткой орґанізації Русиньской оброда на Словеньску (МО РОС) в Камюнцї приняли на сільскім урядї взацных гостїв споза границї – председу Світовой рады Русинів **проф. Павла Роберта Маґочія**, председу наймасовішой русиньской орґанізації в США *Carpatpho-Rusyn Society* **Джона Реґеттія**, ёго заступкыню **Марію Анну Сивакову** і председкыню русиньской молодежной орґанізації в США **Марію Сілвестрі**.

Темов діскусії было надвязати контакты міджі селом Камюнка і окремыма орґанізаціями, главно в области турізму – русиньской культуры, звыків і традіцій, школства і под. Марія А. Сивакова на зачатку представила роботу їх орґанізації в Америці, котра робить на базї культуры, утримованя традіцій, обычаїв, а тыж повіла, же членами їх орґанізації суть ай родаци з Камюнкы і з іншых міст і сел нелем із Словакії, але і з іншых штатів. **Споминала проблематіку стрічаня ся Русинів в Америці, хвалила то, же там ся люде не ганьблять приголосити к своїй народности а гордо ся к нїй голосять.** На Словакію пришли зато, жебы навщівили села і міста, де жыють Русины, мають інтерес спознавати отчізну своїх предків, спознавати культуру, традіції Русинів. З того боку мають інтерес надвязати контакты і сполупрацу з русиньскыма селами, мають інтерес о стародавны предметы, шматя, котре бы могли дати до музеїв у США. Марія повіла: ***„Не маме інтерес о фестівалы тіпу Міджілаборець, де было вшытко можне, лем ніч русиньске"***. Спомянула, же кідь не є на выходній Словакії роботы, могли бы ся русиньскы села презентовати своёв первістнов оріґіналнов культуров, своёй роздїлностёв – культурнов ці языковов. І в турізмі видить великы можности.

• Гостї із США і Канады навщівили нелем Камюнку, але далшы два русиньскы села – Орябину і Якубяны. Загранічны гостї на форцї: Марія Сілвестрі (друга зліва), П. Р. Маґочій (третій справа), Марія Анна Сивакова (четверта справа) і Джон Ріґетті (пятый справа), котрых у Камюнцї привітав староста М. Мытник (другый справа).

Мартін Караш – председа МО РОС в Камюнцї, представив камюньскый фолклор, котрый розвивають колективы од дїтьских аж по сеніорів. Презентовав активіты, котры в области русиньской культуры реалізує в селї МО РОС в сполупраці з іншыма орґанізаціями. Представив акцію *Днї русиньских традіцій*, котры ся орґанізують уж 4-ый рік, як і довгорічный камюньскый фолклорный фестівал. Презентовав ЦД, котре выдав місткый фолклорный колектів *Барвінок*, як і ДВД, котре выдала МО РОС із *Днїв русиньских традіцій*. Мартін Караш на жадость америцькых Русинів быв согласный орґанізовати в Камюнцї табор про русиньскы дїти з США, де бы ся учіли о своїх предках, о їх жывотї, культурі, спознавали первістны ремесла, страву, танцї, співы, реаґовав позітівно і повів, же село Камюнка має на то вшыткы условія.

Русины з Америкы ниякраз не могли порозуміти, чом камюньскый фестівал, котрый уж скоро півстороча ся орґанізує в селї, є під патронатом проукраїнської орґанізації СРУ СР, яка Русинів не узнає як самостатну народность. Бісїдовало ся ай о церьковній проблематіцї, о котру бы ся мали старати тоты люде, котры суть в тім дїлї заанґажованы (русиньских священиків). Быв высловленый погляд, же **є потребна взаємна сполупраца вшыткых русиньских орґанізацій, єднота при досягованю сполочных цілїв.** Самособов, то мож робити лем без взємного огваряня і аверзії. Джон Ріґетті повів: ***„Ай в США маєме множество русиньских орґанізацій, але мы ся взаємно підпоруєме і сполупрацуєме."***

Марія А. Сивакова **отворила вопрос школства і представила можности їх орґанізації реалізовати штудійны стажы штудентів Русинів із Словакії в США, котры бы бывали в поєдных родинах. В сучасности є така можость реална про пятёх штудентів.** Джон Ріґетті говорив о тім, як їх орґанізація інформує людей о Русинах. Мають выроблены летакы, де є накреслена мапа Подкарпатьской Руси, котра помагать інформованости молодых людей. Дале мають брожуркы о Александрови Духновічови, де ся пише о нашім будителёви по анґліцькы, русиньске высыланя в США, яке мож на Словакії слїдовати через інтеренет.

Павел Робер Маґочій похвалив село Камюнку, котре сі утримує традіції, культуру, звыкы і то, як молоды люде суть прикладно веджены к тому, але не забыв додати, *„лем жебы сьме сі не выховали жывый музей"*, чім хотїв повісти то, же **утримовати культуру народа є єдно дїло, але жебы быв народ жывый, треба жебы знав свою бісїду, жебы нёв комуніковав. Важне є, абы родічі з дїтми бісїдовали по русиньскы, а таксамо отворив проблематіку закладаня русиньских клас або школ, наступне списованя людей.** Мартін Караш повів, же кажде село, каждый реґіон є чімесь шпеціфічный, зато лем прямо люде з того реґіону, села, знають, што є їх пріорітов і яков дорогов ся мають дістати к сполочному цілю. Підпредседа МО РОС в Камюнцї Інж. Петро Срока го доповнив о історічны проблемы із списованём людей, кідь описав сітуацію з русиньсков народностёв на Словакії перед 1989 роком.

Участници стрічі – домашнї і заграничны Русины – ся вєдно сфотоґрафовали і обдаровали ся маленькыма подарунками, надвязали контакты на далшу сполупрацу, к чому ся милым словом придав і староста села Камюнка Інж. Миколай Мытник.

Мартін КАРАШ, Камюнка

Кідь краль жобрать...

(К новій премєрі в русиньскім Театрі А. Духновіча в Пряшові.)

Фрідріх Дурренмат: ***Ангел приходить з Бабілона***
Премєра: **13. марца 2009, Театер Александра Духновіча, Пряшів**
Режія: **Якуб Нвота**
Сцена: **Штефан Гудак**
Музика: **Андрій Калинка**
Костімы: **Анна Симкова**
Драматурґія: **Валерій Купка**
Асістент режії: **Светлана Шковранова**
Грають: **Л. Миндош, В. Брегова, Д. Русинкова, В. Русиняк, Е. Либезнюк, І. Латта, С. Шковранова, Й. Ткач, Я. Сисакова, В. Чема.**

• Погляд на єдну сценку з гры Ангел приходить з Бабілона, премєра котрой в Театрі А. Духновіча в Пряшові была 13. 3. 2009. Спереду зліва: С. Шковранова і В. Русиняк.

Пряшівскый ТАД продовжує в успішній традиції абсурдно-ґротескных представлїнь. У своїй послїднїй премєрі ся представив єднов з першых комедій автора **Фрідріха Дуренмата (1921–1990)**, котрый жыв у Швайчарьску, писав по нїмецькы, навязовав у своїй творчости на міджівойнову авандґарду і поступно ся выпрофіловав як оріґіналный автор, котрый у своїх текстах споює фрашку з траґедіов, набоженьску містіку з кріміналков а історічны темы з кабаретом. Прославила го главно днесь уж класічна траґікомедія *Навщіва старой дамы*, котра ся выше 50 років грає на вшыткых світовых сценах. Текст, котрый увів пряшівскый драматічный колектів, не є аж такый знамый або популарный, але позератель і вдяка доброму перекладу Валерія Купкы до русиньского языка може наповно абсорбовари і побавити ся на словных грачках, гуморній поінтї майстра іронії, чорного гумору і сполоченьской сатіры.

Гра є іншіпірована леґендами зо старозаконных пророцькых книг і навернутём до часів біблічного старого віку – до Бабілоньской імперії в часї пановання мудрого і пышного, але і гордого, добивачного **Набуходонозора (І. Латта)**, котрый ся прославив тым, же в 7. сторочу перед Хрістом добив Єрусалим. Бог показав ёго наростаючу пыху:...*„выгнаный быв споміджі людей і їв быля, як худобина“* – пише ся в Біблії. Аж кідь ся ёго тїло перетворило до звірячой подобы, зачав ся каяти і узнавати вшемогучость Бога, котрый му одпустив. Праві тот основный і вічный мотів вины і кары, котрый выплывать з нарушіня моралных прінціпів і догоды міджі світьскым і божскым, розвинув Дуренмат до властного і выразно актуалізованого алеґорічного повіданя о жобракови і кралёви, котрый жобрать. **Ангел (Л. Миндош)** із своёв сполочнічков **Куррібі (В. Брегова)** приходять до Бабілона, абы в богатій і добрї зорґанізованій країнї, де панує дісціпліна і порядок, нашли послїднёго **жобрака (В. Русиняк)**. Парадоксно ся вказує, же праві він – жобрак є тым послїднїм непідкореным, слободным чоловіком, причім слободомысельна „жобрацька пыха“ заінтересує і пановника, котрый сі роль жобрака хоче выпробовати. Гра міджі „кралём і жобраком“ ся так ставать основнов лініов представлїня і ключом к порозуміню того філозофічно-ґротескного „біблічного коду“ – подобенства о беспомічности міцных і силї слободного духа. Тота опозіція ся кріштализовала выразно через главны поставы гры. Набуходонозор (І. Латта) мать в руках міць, але хыбує му штатницька мудрость, розважность. Ёго маскованя выкликує сміх, часто аж співчутя. Наопак, **жобрак Аккі** з себе выдавать множество жывотной енерґії, быстрости, але і мудрости. Герецька креація В. Русиняка выходить з приповідкового архетіпу валальского фіґляря, котрый все переведе свого пана. Обидвоме герцї суть бесконкуренчны комедіанты і майстрове словных грачок, што ся в грї наповно выужыло, але містами дакус аж „знеужыло“. Молодый режісер ся у многых моментах зохабив унести „лем “ кабаретным комедіантством і фрашковитым сміхом і мінімально посував герців до тяжшых полог абсурдной ґротескы, котра є намірена аж до роздумованя о змыслї людьской екзістенції, котра є лімітована божыма і світьскыма законами. Тот метафізічный розмір ся вказав і в заключній сценї, де пановник вызывать народ, абы зачав будовати „нову“ бабілоньску вежу. Мудрый жобрак вітрить, же то є лем далша небезпечна „гра з Богом“, прото втїкать з грішного міста вєдно з „чістов небеснов“ дамов, ангелом Куррубі, абы сі захранив свою тварь, „жобрацьку“ слободу і людьску достойность. Треба повісти, же подобно, як швайчарьскый автор, і режісер представлїня інтересно актуалізує біблічны темы і мотівы. Найвыразнїше то видно при (трой) поставі – **Теолоґ, Міністер** і **Кат**, де суть перепоєны розлічны подобы ідеолоґії, але і інштітуціоналізованой моци і насилства. Роль „переболїкача ґероків і костімів“ перфектно звладнув **Е. Либезнюк**, котрый може найвеце проникнув до глубшых верьств драматічного тексту. Праві в ёго поставах ся під траґічныма, комічныма, іронічныма і сатірічныма верьствами скрывало натякованя на таємство людьской пыхы, злобы і насилства.

Была то незвычайна сугра околностей, але премєра ся одограла якраз в часї „кулмінації“ президентьской кампанї, в котрій вшыткы кандідаты бісїдівали як кібы словником біблічного Набуходонозора, всягды довкола припоминали снагу забезпечіти стабіліту державы і благо вшыткых єй жытелїв. Передволебна кампань ся уж скінчіла, але можете зайти до пряшівского ТАД, де увидите намного пестрішу, ціннїшу і інтереснїшу пановницьку „толк шов“, але і нечекану сітуацію, кідь пановник-краль жобрать...

Петер КАША, Пряшів

ОПРАВА

В попереднїх новинках у статї на 1. стор. ***Знаме нелем „конґресовати“, але і забавляти ся*** настала хыба. Правильно мать быти, же першу ціну авто Шкода Фабія вылосовав председа Світовой рады Русинів **П. Р. Маґочій**, а не А. Сервіцька, она лем прочітала число вылосованой вступенкы і вызвала єй властника, жебы собі пришов перевзяти ключі од главной ціны. Перебачте за зроблену хыбу.

Осиф Кудзей (1952) – новый матурітный вопрос

Як церьковный історік єм пересвідченый, же Осиф Кудзей з Няґова (окр. Міджілабірці) дякуючі своїм стишкам і байкам раз ся стане матурітным вопросом на середнїх школах. Жебы правда была на місцю, хотїв бы єм обернути увагу на неточность в статї опублікованій в *Народных новинках* ч. 41 – 44/ 2008, стор. 2 – 3 під назвов ***Як кібы ся росторгнув міх з книжками русиньской поезії***, де ся находить така інформація: *„В роцї 1997 го* [Кудзея] *ословив єромонах В. Й. Кундрат, ЧСВВ, уж благой памяти, ці бы не писав до василіаньского Благовістника, де быв того часу шефредактором єромонах Й. В. Тімковіч, ЧСВВ. Пристав на то. „Од того часу до часопису реґуларно пишу поезію і прозу...“* (Позн. ред.: Множество опублікованых стишків у часописї *Благовістник* і в іншых часописах, новинках і календарях є єдно дїло, а выданя самостатных зборників поезії – друге. Також, думаме, же ту не є нияка неточность.)

Публікачны зачаткы русиньского поета і байкаря Осифа Кудзея были такы: 4. авґуста 1996 р. на єпархіалнім одпустї на свято Преображенія Господнёго на василіаньскій Буковій Гірцї перед архієрейсков Божов Службов вісемрічна Мірослава Барткова задекламовала як привітаня про єпіскопа-редемпторісту Мілана Хаутура русиньскый стишок ***Привітаня***. Стишок быв барз шумный, зато єм собі од кураторів го выпросив і вернув ся назад до Літмановой, де сьме з єромонахом Василём Й. Кундратом, ЧСВВ і єромонахом Ґораздом А. Тімковічом, ЧСВВ (1959) вєдно бывали на фарї. Із своёв поетічнов „повлёв“ єм ся похвалив сполубратам. Тогды мі о. Кундрат (1957 – 1996) повів, же автором того *Привітаня* є способный русиньскый поет Осиф Кудзей, і жебы єм го підписав під стишок як автора. Стишок быв публікованый в септембровім *Благовістнику* в р. 1996.

По тім, як о. Василь Й. Кундрат навщівив Осифа Кудзея мі повів, же він має велё стишків написаных і ниґде непублікованых, а же як буду хотїти, кідь другыраз піде до Няґова, навщівить пана Кудзея і мі їх принесе на публікованя. Першы стишкы О. Кудзея мі приніс в децембрї 1996 р. тїсно перед тым, як ся стала траґічна автогаварія за Чірчом (окр. Стара Любовня), при котрій єромонах Василь Й. Кундрат 20. децембра 1996 траґічно загынув.

Другый стишок О. Кудзея ***До нового року*** быв у *Благовістнику* опублікованый в януарї 1997 р. вєдно із справов о траґічній події, яка постигла єромонаха Василя Й. Кундрата. У февруарї 1997 р. были в *Благовістнику* опублікованы два стишкы О. Кудзея: ***За отцём Василём*** і ***Хворота***, а в слїдуючіх числах много далшых стишків і баёк.

Зато к інформації у высшеуведженій статї з *Народных новинок* як бывшый шефредактор *Благовістника* в р. 1995 – 1999 додаю: Є правда, же єромонах Василь Й. Кундрат, дасть ся повісти, обявив талентованого русиньского поета і байкаря Осифа Кудзея з Няґова, але не є правда, же Кудзея спонуковав писати стишкы в р. 1997 (тогды уж быв на правдї Божій), але было то уж в роцї 1996.

Зато посылам тоту познамку на публікованя до *Народных новинок*, жебы кідь раз ся дїти будуть учіти о русиньскім поетови Осифови Кудзеёви, абы мали правдивы інформації.

Владимір ТІМКОВІЧ, Кошіцї

Русиньскый язык – на Пряшівскій університї

Од року 2005 Пряшівска університа має право удїлёвати академічный тітул „бакаларь“ по абсолвованю 3-річного штудійного проґраму **Русиньскый язык і література** в комбінації з іншыма предметами в рамках штудійного одбору **Учітельство академічных предметів**.

В академічнім роцї 2009/2010 Пряшівска університа отварять слїдуючі комбінації:

Філозофічна факулта: русиньскый язык і література в комбінації з російскым языком і літературов, історіов, нїмецькым языком і літературов,

Факулта гуманітных і природных наук: русиньскый язык і література в комбінації з анґліцькым языком і літературов, біолоґіов, ґеоґрафіов, словеньскым языком і літературов, вытварнов выховов,

Факулта шпорту: русиньскый язык і література в комбінації з тїлеснов выховов.

В наслїдуючім роцї ся не отварять штудіум русиньского языка з музичнов выховов і з набоженьсков выховов, але предпокладаме, же по комплексній акредітації, котров у тім періодї переходить Пряшівска університа, буде мож отворити дакотры новы комбінації з русиньскым языком, о чім будеме вас вчас інформовати.

Віриме, же і высшеуведжены комбінації заінтересують абсолвентів середнїх школ і же проявлять бівшый інтерес о штудіум русиньского языка і літературы, як дотеперь. В рамках того штудія ся можуть веце дізнати нелем о русиньскім языку, літературї, але тыж о історії Русинів, як і о розлічных аспектах русиньской культуры. Штудійный проґрам Русиньскый язык і література є отвореный про каждого, кого інтересує русиністіка і хто перспективно уважує ся нёв занимати на професіоналній уровни. Віриме, же міджі будучіма высокошколаками ся найдуть і такы.

Веце інформацій о можностях штудія на Пряшівскій університї найдете на **www.unipo.sk,** а конкретно інформації о можностях штудія русиньского языка і літературы дістанете і на телефоннім числї **Інштітуту русиньского языка і культуры ПУ 051/77 203 92** або **0907 629 127.** -ап-

Настав час заплатити передплатне на рік 2009

Народны новинкы – **поштов 2. класы:** Словеньско – **8,50 €,** сусїднї штаты **21 € або 29 $,** остатнї штаты **26 € або 39 $, поштов 1. класы:** остатнї штаты – **30 € або 44 $.**

Русин – **поштов 2. класы:** Словеньско – **5 €,** сусїднї штаты **20 € або 27 $,** остатнї штаты **23 € або 32 $, поштов 1. класы:** остатнї штаты – **25 € або 34 $.**

Заплатити мож банковым шеком, особно в редакції або на число рахунку:**1386912153/0200 у Вшеобецній уверовій банцї в Пряшові.** Інформації к передплатному в банцї:

Name, Address: **Rusyn a Narodny novinky, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovak Republic.** IBAN: **SK5402000000001386912153,** SWIFT: **SUBASKBX, Všeobecná úverová banka, a. s., Mlynské nivy 1, 829 90 Bratislava, Slovak Republic,** Telex **93 297, 93 347,** over **VÚB, pobočka Prešov, Masarykova 13, 081 86 Prešov.**
Details od payment ..... ***Ваша редакція Вам вшыткым допереду дякує.***

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

Выдавать **Русин і Народны новинкы** за помочі Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛЇШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR**. Tel.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 8,50 €, до сусїднїх штатів – 21 € або 29 $, до заграніча поштов II. кл. 39 $ або 26 €, поштов I. кл. 44 $ або 30 €, заплатити мож і в редакції, банковым переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, pobočka Prešov. Реґістрачне ч. **MK SR 417/91, MIČ 49 438.** Опублікованы погляды дописователїв не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернетї: **www.rusynacademy.sk, http://narodny-novynky.presov.sk,** E-mail: **rusyn@stonline.sk**

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2